

Наталія Кузьминчук¹, Світлана Шепеленко²

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

У статті обґрунтовано теоретичні та прикладні засади формування механізму управління інноваційним розвитком підприємства в умовах цифрової трансформації та екологізації бізнес-процесів. Досліджено вплив цифрових технологій, автоматизації бізнес-процесів, ESG-орієнтації та екологізації діяльності підприємств на трансформацію сучасних підходів до управління інноваційним розвитком. Визначено, що сучасні умови господарювання потребують інтеграції цифрових, екологічних та управлінських компонентів у єдину систему стратегічного розвитку підприємства.

У роботі розкрито сутність механізму управління інноваційним розвитком підприємства та визначено його основні характеристики: адаптація, інтегрованість, багаторівневість, цифрову орієнтованість та екологічну спрямованість. Запропоновано структурну модель механізму, яка включає цільовий, функціональний, інструментальний, інформаційно-аналітичний та результативний блоки. Обґрунтовано взаємозв'язок цифрової трансформації, екологізації бізнес-процесів та інноваційного розвитку підприємства.

Ключові слова: механізм управління, інноваційний розвиток, цифрова трансформація, екологізація, бізнес-процеси, ESG, сталий розвиток, цифрові технології, конкурентоспроможність, адаптація.

Рис. 2. Табл. 2. Лім. 12.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-298-225-237

¹ <https://orcid.org/0000-0002-9844-3429>

² <https://orcid.org/0009-0006-3952-2035>

Nataliia Kuzmynchuk, Svitlana Shepelenko

MECHANISM FOR MANAGING THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF AN ENTERPRISE UNDER CONDITIONS OF DIGITAL TRANSFORMATION AND GREENING OF BUSINESS PROCESSES

The article substantiates the theoretical and applied foundations for the formation of a mechanism for managing the innovative development of an enterprise under conditions of digital transformation and greening of business processes. The influence of digital technologies, business process automation, ESG orientation, and greening of enterprise activities on the transformation of modern approaches to innovation development management is investigated. It is determined that modern business conditions require the integration of digital, environmental, and managerial components into a unified system of strategic enterprise development.

The paper reveals the essence of the mechanism for managing the innovative development of an enterprise and identifies its main characteristics: adaptability, integration, multilevel structure, digital orientation, and environmental focus. A structural model of the mechanism is proposed, which includes target, functional, instrumental, information-analytical, and result-oriented blocks. The interrelation between digital transformation, greening of business processes, and innovative development of the enterprise is substantiated.

¹ V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.

² V.N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.

Keywords: management mechanism, innovative development, digital transformation, ecologization, business processes, ESG, steel development, digital technologies, competitiveness, adaptation.

Peer-reviewed, approved and placed: 12.04.2026

Постановка проблеми. Цифровізація економіки, технологічна модернізація та посилення екологічних вимог суттєво змінюють підходи до функціонування сучасних підприємств. Поширення цифрових технологій, автоматизація бізнес-процесів та використання AI, Big Data і хмарних технологій формують нові умови формування конкурентних переваг підприємств і змінюють підходи до управління їх інноваційним розвитком. Паралельно посилюються глобальні екологічні виклики, орієнтація на принципи сталого розвитку, ESG-вимоги та необхідність підвищення ресурсоефективності зумовлюють потребу в екологізації бізнес-процесів і впровадженні екологічно орієнтованих моделей управління.

За сучасних трансформаційних змін інноваційний розвиток підприємства вже не може базуватися виключно на технологічному оновленні або впровадженні окремих інноваційних рішень. Активізація цифровізації та екологізації бізнесу потребує формування комплексного механізму управління інноваційним розвитком.

Посилення конкуренції, високий рівень динамічності зовнішнього середовища, необхідність швидкої адаптації до цифрових змін та зростання екологічної відповідальності бізнесу формують потребу у створенні адаптивного, інтегрованого та цифрово-орієнтованого механізму управління інноваційним розвитком підприємства. Механізм має забезпечувати координацію інноваційних процесів, підвищення ефективності бізнес-процесів, оптимізацію використання ресурсів, екологічну стійкість та формування довгострокових конкурентних переваг підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади інноваційного розвитку підприємств сформувалися у працях Michael Porter, який обґрунтував роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств та формуванні стратегічних переваг у конкурентному середовищі [1]. Подальший розвиток концепцій управління підприємствами в умовах цифрової економіки пов'язаний із дослідженнями Klaus Schwab, у яких цифрові технології, автоматизація, AI, Big Data та Internet of Things розглядаються як основа трансформації бізнес-процесів і розвитку нових моделей управління підприємствами [2]. У доповідях World Economic Forum цифрова трансформація визначається як ключовий чинник модернізації економіки, розвитку цифрових платформ, data-driven management та автоматизації управлінських процесів [3].

Проблематика цифрової трансформації та управління підприємствами в умовах цифрової економіки висвітлюється також у працях вітчизняних науковців. Зокрема, Л. Б. Долінський досліджує питання управління ефективністю та ризиками підприємницької діяльності в умовах цифрової трансформації економіки, акцентуючи увагу на необхідності інтеграції цифрових технологій у систему управління підприємством [4]. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємств розглядаються у

роботах О. Мурзабулатової, О. Легези та Д. Толмачова, які визначають інноваційний розвиток як комплексний процес модернізації діяльності підприємства та підвищення його адаптації до змін зовнішнього середовища [5].

Питання екологізації бізнес-процесів, resource efficiency та sustainable development висвітлюються у працях F. J. Gomes da Silva та R. M. Gouveia, у яких обґрунтовується необхідність інтеграції принципів cleaner production, green management та екологічної стійкості у систему управління підприємством [6]. Автори акцентують увагу на впровадженні екологічно безпечних технологій, підвищенні ресурсоефективності та забезпеченні сталого розвитку підприємств в умовах сучасних трансформаційних процесів.

Отже, проведений аналіз наукових досліджень свідчить, що сучасні підходи до управління інноваційним розвитком підприємств формуються під впливом цифрової трансформації, екологізації бізнес-процесів та орієнтації на принципи сталого розвитку. Це зумовлює необхідність формування комплексного механізму управління інноваційним розвитком підприємства, який забезпечуватиме інтеграцію цифрових, екологічних та управлінських інструментів у єдину адаптивну систему стратегічного розвитку підприємства.

Метою дослідження є формування механізму управління інноваційним розвитком підприємства в умовах цифрової трансформації та екологізації бізнес-процесів на основі інтеграції цифрових, інноваційних, екологічних та управлінських інструментів забезпечення сталого розвитку і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Основні результати дослідження. Сучасний етап розвитку економіки характеризується глибокими структурними трансформаціями, що охоплюють усі сфери діяльності підприємств і супроводжуються зміною підходів до забезпечення їх конкурентоспроможності, організації бізнес-процесів та управління розвитком у межах цифрового економічного середовища. Активізація процесів цифровізації, розвиток інформаційних технологій, поширення платформних моделей взаємодії, а також посилення екологічних вимог до здійснення господарської діяльності формують нові умови функціонування суб'єктів господарювання, у яких визначального значення набувають інноваційність, адаптація, технологічна гнучкість та здатність підприємств оперативно реагувати на динамічні зміни зовнішнього середовища.

Цифровізація бізнес-середовища та активізація інноваційної діяльності актуалізують необхідність перегляду традиційних підходів до управління розвитком підприємств, які в сучасних умовах уже не забезпечують достатнього рівня ефективності та адаптивності до цифрових трансформацій. Водночас інноваційний розвиток доцільно розглядати не лише як джерело економічного зростання та формування конкурентних переваг, а і як основу технологічної модернізації системи управління, трансформації бізнес-процесів, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення довгострокової стійкості функціонування підприємства.

Цифровізація економіки трансформує механізми взаємодії між суб'єктами господарювання, принципи організації бізнес-процесів та підходи до формування управлінських рішень, що супроводжується активним упровадженням цифрових технологій, автоматизованих систем управління та інструментів цифрової

аналітики. Використання AI, Big Data, Internet of Things, cloud technologies та data-driven management сприяє модернізації бізнес-моделей, інтеграції цифрових сервісів у систему управління підприємством, підвищенню оперативності обробки інформації та вдосконаленню процесів прийняття управлінських рішень в умовах високої динамічності ринкового середовища [2-5; 10].

Паралельно з процесами цифрової трансформації суттєво зростає значення екологічної складової розвитку підприємств, що зумовлено глобальними викликами сталого розвитку, зміною клімату, необхідністю підвищення ресурсоефективності та переходом до принципів циркулярної економіки. У результаті екологізація бізнес-процесів перетворюється на один із ключових напрямів стратегічного управління, оскільки рівень екологічної відповідальності підприємства безпосередньо впливає на його інвестиційну привабливість, ділову репутацію, стійкість функціонування та конкурентні позиції на ринку. Значного поширення набувають ESG-підходи, які забезпечують інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських аспектів у систему корпоративного управління й формують нові вимоги до організації діяльності підприємств у цифровому економічному середовищі.

Інноваційний розвиток підприємства доцільно трактувати як комплексний процес упровадження технологічних, організаційних, управлінських та екологічних інновацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності, адаптивності та стійкості підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища [6]. Традиційні підходи до управління інноваціями, орієнтовані переважно на технологічне оновлення виробництва або вдосконалення окремих бізнес-процесів, поступово втрачають ефективність через фрагментарність, недостатню гнучкість та обмеженість адаптаційного потенціалу в умовах цифровізації економіки та посилення екологічних вимог до функціонування підприємств [3-5].

Класичне трактування інноваційного розвитку ґрунтується на розумінні інновацій як ключового джерела економічного зростання, підвищення продуктивності праці та формування конкурентних переваг підприємства [1]. У межах традиційного підходу основна увага зосереджувалася на модернізації продукції, оновленні виробничих процесів і вдосконаленні організації праці, тоді як сучасний розвиток цифрової економіки суттєво розширив зміст інноваційного розвитку за рахунок зростання ролі інформаційних ресурсів, цифрових комунікацій, інтелектуального капіталу та швидкості реагування на зміни ринкового середовища.

Цифровізація управлінських процесів супроводжується активним використанням ERP-, CRM- та BI-систем, інструментів цифрової аналітики й автоматизованого моніторингу, що створює передумови для підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю, оперативності прийняття управлінських рішень та рівня координації бізнес-процесів. Поширення цифрових платформ і мережевих моделей взаємодії формує умови для розвитку нових бізнес-моделей, розширення каналів комунікації зі споживачами, оптимізації використання ресурсів та формування інтегрованого цифрового середовища функціонування підприємства.

Поряд із процесами цифровізації посилюється вплив екологічних

факторів на систему управління підприємством, що пов'язано із застосуванням міжнародних екологічних стандартів, поширенням ESG-підходів та зростанням вимог до ресурсоефективності й екологічної відповідальності бізнесу. Урахування екологічної складової стає невід'ємним елементом управління інноваційним розвитком підприємства, оскільки сучасні суб'єкти господарювання дедалі більше орієнтуються не лише на досягнення економічних результатів діяльності, а й на скорочення викидів, підвищення енергоефективності, оптимізацію використання ресурсів та впровадження екологічно безпечних технологій.

У результаті сучасні умови функціонування підприємств актуалізують необхідність формування інтегрованого механізму управління інноваційним розвитком, здатного забезпечити поєднання цифрових, інноваційних та екологічних складових управління в межах єдиної системи розвитку підприємства. Реалізація такого підходу забезпечує підвищення гнучкості та адаптивності підприємства до змін цифрового середовища, підтримує впровадження інновацій і зумовлює забезпечення довгострокового сталого розвитку. Основні підходи до трактування інноваційного розвитку підприємства узагальнено у табл. 1.

Таблиця 1. Підходи до трактування інноваційного розвитку підприємства, сформовано автором на основі [1-6]

Підхід	Характеристика	Основний акцент
Технологічний	Інноваційний розвиток пов'язується з впровадженням нових технологій, модернізацією виробництва та технологічним оновленням підприємства	Технологічне оновлення
Економічний	Інновації розглядаються як джерело економічного зростання, підвищення прибутковості та конкурентних переваг підприємства	Підвищення ефективності
Управлінський	Орієнтація на вдосконалення системи управління, організаційної структури та бізнес-процесів	Управлінські інновації
Маркетинговий	Інноваційний розвиток базується на орієнтації на потреби споживачів, розвиток ринку та підвищення клієнтоорієнтованості	Ринкова адаптація
Інвестиційний	Інновації розглядаються як результат інвестицій у розвиток технологій, людського капіталу та інноваційної інфраструктури	Інвестиційне забезпечення
Інформаційний	Основою інноваційного розвитку виступають інформаційні ресурси, знання та цифрові комунікації	Інформаційна інтеграція
Цифровий	Інноваційний розвиток базується на використанні цифрових технологій, AI, Big Data, cloud technologies та цифрових платформ	Digital transformation
Еколого-орієнтований	Поєднання інноваційного розвитку з принципами сталого розвитку, ESG та resource efficiency	Екологічна стійкість
Адаптивний	Орієнтація на забезпечення гнучкості підприємства та швидкої адаптації до змін зовнішнього середовища	Адаптивність управління
Інтегрований	Комплексне поєднання цифрових, інноваційних, організаційних, екологічних та аналітичних компонентів розвитку підприємства	Сталий розвиток підприємства

Проведений аналіз наукових підходів до трактування інноваційного розвитку підприємства свідчить про поступовий перехід від технологічно орієнтованих моделей управління до інтегрованих цифрово-екологічних підходів. За умов цифрової економіки інноваційний розвиток уже не обмежується впровадженням окремих технологічних рішень, а охоплює модернізацію бізнес-процесів, цифрової інфраструктури, управлінських підходів та системи використання ресурсів.

Цифрова трансформація супроводжується активним використанням автоматизованих систем управління, цифрових платформ, AI, Big Data та інструментів data-driven management, що сприяє підвищенню ефективності бізнес-процесів і швидкості прийняття управлінських рішень [7]. Паралельно екологізація діяльності підприємств посилює орієнтацію на принципи сталого розвитку, ESG-відповідальності, resource efficiency та circular economy.

У результаті інноваційний розвиток виступає інтегруючою основою, яка поєднує цифрові технології, екологічні ініціативи, сучасні бізнес-моделі та аналітичні інструменти управління в єдину систему формування конкурентних переваг і стратегічного розвитку підприємства.

Комплексний взаємозв'язок цифровізації, екологізації та інноваційного розвитку підприємства представлено на рис. 1.

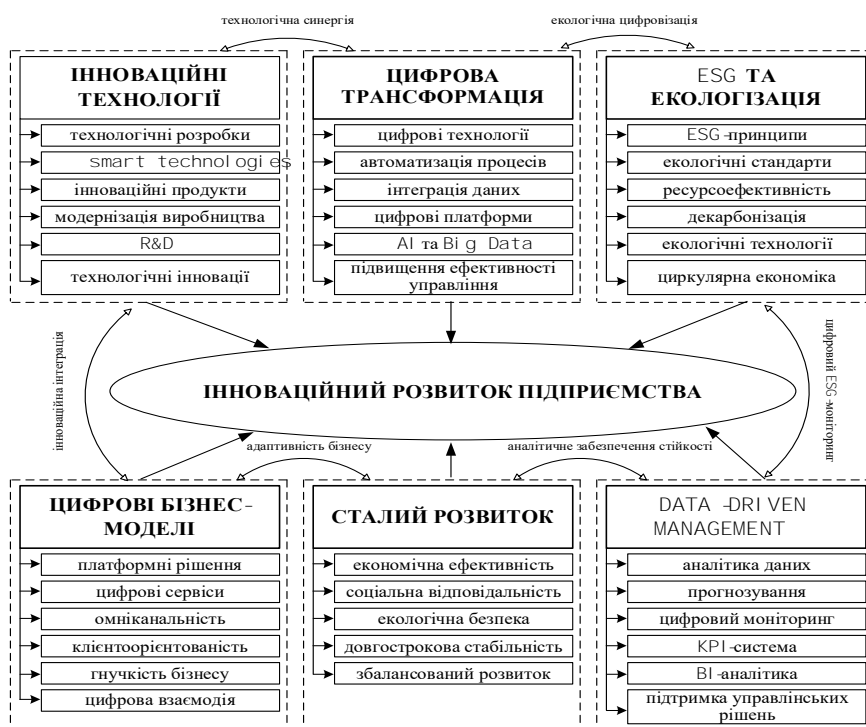

Рис. 1. Взаємозв'язок цифровізації, екологізації та інноваційного розвитку підприємства

Представлений на рис. 1 взаємозв'язок цифровізації, екологізації та інноваційного розвитку підприємства відображає комплексний характер сучасних трансформацій у системі управління підприємством. Центральне місце у запропонованій моделі займає інноваційний розвиток, який забезпечує взаємодію цифрових технологій, екологічних принципів та сучасних управлінських інструментів у межах єдиної системи розвитку підприємства.

Цифрова трансформація супроводжується інтеграцією інформаційних потоків і технологічною модернізацією діяльності підприємства, що забезпечує підвищення ефективності управління та оперативності прийняття управлінських рішень. Використання AI, Big Data, цифрових платформ та data-driven management створює передумови для вдосконалення системи управління ресурсами, розвитку цифрових бізнес-моделей і підвищення результативності інноваційної діяльності.

Екологізація бізнес-процесів посилює орієнтацію підприємств на принципи сталого розвитку, ESG-відповідальності, resource efficiency та впровадження екологічно безпечних технологій, унаслідок чого сучасні підприємства переходять до моделей розвитку, заснованих на поєднанні цифрових та екологічних складових управління.

За таких умов ефективно управління інноваційним розвитком потребує формування адаптивної системи, здатної забезпечити узгодження стратегічних цілей розвитку, модернізацію бізнес-процесів, підвищення ефективності використання ресурсів та формування довгострокових конкурентних переваг підприємства.

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації підприємств є автоматизація бізнес-процесів, яка забезпечує скорочення витрат часу та ресурсів, мінімізацію операційних помилок і підвищення продуктивності діяльності підприємства. Упровадження автоматизованих систем управління сприяє оптимізації виробничих, логістичних, фінансових і маркетингових процесів, а також підвищує оперативність реагування підприємства на зміни ринкового середовища та рівень координації бізнес-процесів.

Важливе значення у системі інноваційного розвитку мають Big Data, AI та data-driven management, які забезпечують накопичення, обробку й аналітичне використання значних масивів інформації для підтримки управлінських рішень. Використання цифрової аналітики дозволяє прогнозувати зміни ринкової кон'юнктури, оцінювати поведінку споживачів, виявляти тенденції розвитку ринку та формувати інноваційні стратегії на основі даних, тоді як технології штучного інтелекту забезпечують автоматизацію аналітичних процесів, прогнозування ризиків і персоналізацію маркетингових комунікацій.

Суттєвого поширення набувають Internet of Things (IoT) та cloud technologies, використання яких забезпечує інтеграцію фізичних об'єктів у цифрове середовище, автоматизований моніторинг діяльності та централізоване управління інформаційними ресурсами [8]. Використання зазначених технологій забезпечує розвиток гнучкої інформаційної інфраструктури, сприяє масштабуванню бізнес-процесів та інтеграції цифрових сервісів у систему управління підприємством.

Паралельно активно розвиваються цифрові платформи, які забезпечують взаємодію між підприємством, постачальниками, партнерами та споживачами у межах єдиного інформаційного середовища. Платформні рішення формують нові моделі створення вартості, розширюють канали комунікації, забезпечують інтеграцію учасників ринку та підвищують конкурентоспроможність підприємств.

Цифрова трансформація формує передумови для переходу до інноваційних моделей розвитку, орієнтованих на автоматизацію, цифрову інтеграцію та технологічну модернізацію бізнес-процесів. Водночас активізація процесів цифровізації супроводжується посиленням вимог до екологічної відповідальності бізнесу, ресурсоефективності та необхідністю забезпечення сталого розвитку підприємств.

Посилення глобальних екологічних викликів і орієнтація світової економіки на принципи сталого розвитку зумовлюють необхідність екологізації діяльності підприємств, унаслідок чого екологічна складова перетворюється на важливий елемент стратегічного управління, що безпосередньо впливає на інвестиційну привабливість, ділову репутацію та конкурентні позиції підприємства.

Одним із ключових напрямів екологізації бізнес-процесів є впровадження ESG-принципів, які передбачають інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських аспектів у систему корпоративного управління. ESG-орієнтація забезпечує підвищення прозорості діяльності підприємства, формування відповідального підходу до використання ресурсів та підтримку довгострокової стійкості бізнесу [9].

Важливе значення у системі інноваційного розвитку має green management, орієнтований на впровадження екологічно безпечних підходів до організації бізнес-процесів, управління ресурсами та виробничою діяльністю. Використання green technologies та resource efficiency дозволяє мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище, оптимізувати енергоспоживання, підвищити ефективність використання ресурсів і забезпечити екологічну стійкість діяльності підприємства.

Дедалі більшого поширення набуває концепція circular economy, яка ґрунтується на повторному використанні ресурсів, мінімізації відходів та формуванні замкнених циклів виробництва. Водночас одним із пріоритетних напрямів екологізації діяльності підприємств стає декарбонізація, орієнтована на скорочення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності та впровадження екологічно безпечних технологій, що відповідають принципам сталого розвитку.

Підприємства також активно впроваджують міжнародні екологічні стандарти та систему екологічних КРІ, використання яких дозволяє оцінювати рівень екологічної ефективності діяльності, контролювати досягнення стратегічних цілей сталого розвитку та підвищувати результативність екологічно орієнтованого управління. У результаті екологізація бізнес-процесів стимулює модернізацію системи управління, розвиток екологічних інновацій і перехід до моделей сталого розвитку підприємства.

Водночас зростає значення цифрових технологій у забезпеченні екологічної ефективності діяльності підприємств, контролі ресурсоспоживання

та підтримці управлінських рішень. Інтеграція цифрових платформ, аналітичних систем і технологій автоматизованого моніторингу з принципами сталого розвитку формує нові моделі управління підприємством, орієнтовані на оптимізацію використання ресурсів, контроль екологічних показників та підвищення екологічної безпеки діяльності.

У результаті підприємства потребують інтеграції цифрових та екологічних інструментів у єдину систему управління інноваційним розвитком, здатну забезпечити узгодження стратегічних, технологічних та екологічних складових розвитку підприємства. Поєднання цифровізації та екологізації бізнес-процесів сприяє підвищенню ефективності діяльності, оптимізації використання ресурсів і формуванню довгострокових конкурентних переваг. Основні напрями впливу цифрової трансформації та екологізації на інноваційний розвиток підприємства узагальнено у табл. 2.

Таблиця 2. Вплив цифрової трансформації та екологізації на інноваційний розвиток підприємства, сформовано автором на основі [2-5; 7-9]

Напрямок трансформації	Характер впливу на діяльність підприємства	Вплив на інноваційний розвиток	Очікуваний результат
Цифрова трансформація	Автоматизація бізнес-процесів, цифровізація управління, інтеграція інформаційних потоків	Формування цифрових бізнес-моделей та модернізація системи управління	Підвищення ефективності, адаптивності та швидкості управлінських рішень
Big Data та AI	Обробка великих масивів даних, прогнозування, цифрова аналітика	Підтримка data-driven management та інноваційного планування	Прискорення інноваційного розвитку та підвищення обґрунтованості рішень
IoT та cloud technologies	Цифровий моніторинг процесів, інтеграція обладнання та інформаційних систем	Оптимізація управління ресурсами та контроль бізнес-процесів	Підвищення операційної ефективності та гнучкості підприємства
Цифрові платформи	Розвиток цифрової взаємодії між учасниками ринку та каналами комунікації	Формування платформних моделей бізнесу та цифрової екосистеми підприємства	Розширення ринкових можливостей і підвищення конкурентоспроможності
ESG та green management	Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських принципів у систему управління	Формування екологічно орієнтованої моделі інноваційного розвитку	Підвищення екологічної стійкості та інвестиційної привабливості
Circular economy	Повторне використання ресурсів, мінімізація відходів, замкнені цикли виробництва	Впровадження екологічних та ресурсоефективних інновацій	Зниження ресурсних витрат та екологічного навантаження
Декарбонізація	Скорочення викидів, енергоефективність, екологічна модернізація	Впровадження green technologies та екологічних інновацій	Підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку
Data-driven management	Управління на основі цифрових даних та KPI-аналітики	Підвищення якості стратегічного та оперативного управління	Оптимізація управлінських процесів та підтримка інноваційної діяльності

Сучасний інноваційний розвиток підприємства формується під впливом цифрових та екологічних трансформацій, які суттєво змінюють підходи до управління бізнес-процесами, організації діяльності підприємств і забезпечення їх конкурентоспроможності. Цифровізація забезпечує автоматизацію діяльності, інтеграцію інформаційних потоків та підвищення ефективності управління, тоді як екологізація орієнтує підприємства на принципи сталого розвитку, ресурсоефективності та ESG-відповідальності. У результаті поєднання цифрових та екологічних інструментів формує підґрунтя для розвитку нових моделей інноваційного розвитку підприємств, заснованих на інтеграції технологічних, управлінських та екологічних складових.

За таких умов інноваційний розвиток уже не обмежується впровадженням окремих технологічних рішень, а потребує формування цілісної системи управління, здатної забезпечити координацію цифрових, екологічних та організаційних складових розвитку підприємства. Активізація процесів цифрової трансформації, поширення платформних моделей взаємодії та посилення екологічних вимог зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до управління інноваційною діяльністю та переходу до інтегрованих моделей управління розвитком підприємства.

У науковій літературі механізм управління інноваційним розвитком підприємства розглядається як сукупність взаємопов'язаних методів, інструментів, функцій та управлінських рішень, спрямованих на забезпечення впровадження інновацій і досягнення стратегічних цілей розвитку [6]. Водночас цифрове економічне середовище потребує переходу від локального впровадження інновацій до формування адаптивної системи управління, орієнтованої на інтеграцію цифрових технологій, аналітичних інструментів та екологічних принципів розвитку підприємства [3; 7].

Використання AI, Big Data, cloud technologies, цифрових платформ і систем аналітичного управління забезпечує модернізацію бізнес-процесів, підвищення оперативності прийняття управлінських рішень та ефективності інноваційної діяльності підприємства. Одночасно посилюється роль екологічної складової управління, що пов'язано з орієнтацією підприємств на принципи сталого розвитку, resource efficiency та circular economy, унаслідок чого сучасні системи управління мають забезпечувати узгодження економічних, технологічних та екологічних пріоритетів розвитку підприємства.

Механізм управління інноваційним розвитком підприємства доцільно розглядати як адаптивну, інтегровану, багаторівневу, цифрово-орієнтовану та екологічно спрямовану систему управління, яка забезпечує координацію інноваційних процесів, модернізацію бізнес-процесів і формування стратегічних конкурентних переваг підприємства [11, 12].

Структурну модель механізму управління інноваційним розвитком підприємства та взаємозв'язки між його основними складовими представлено на рис. 2.

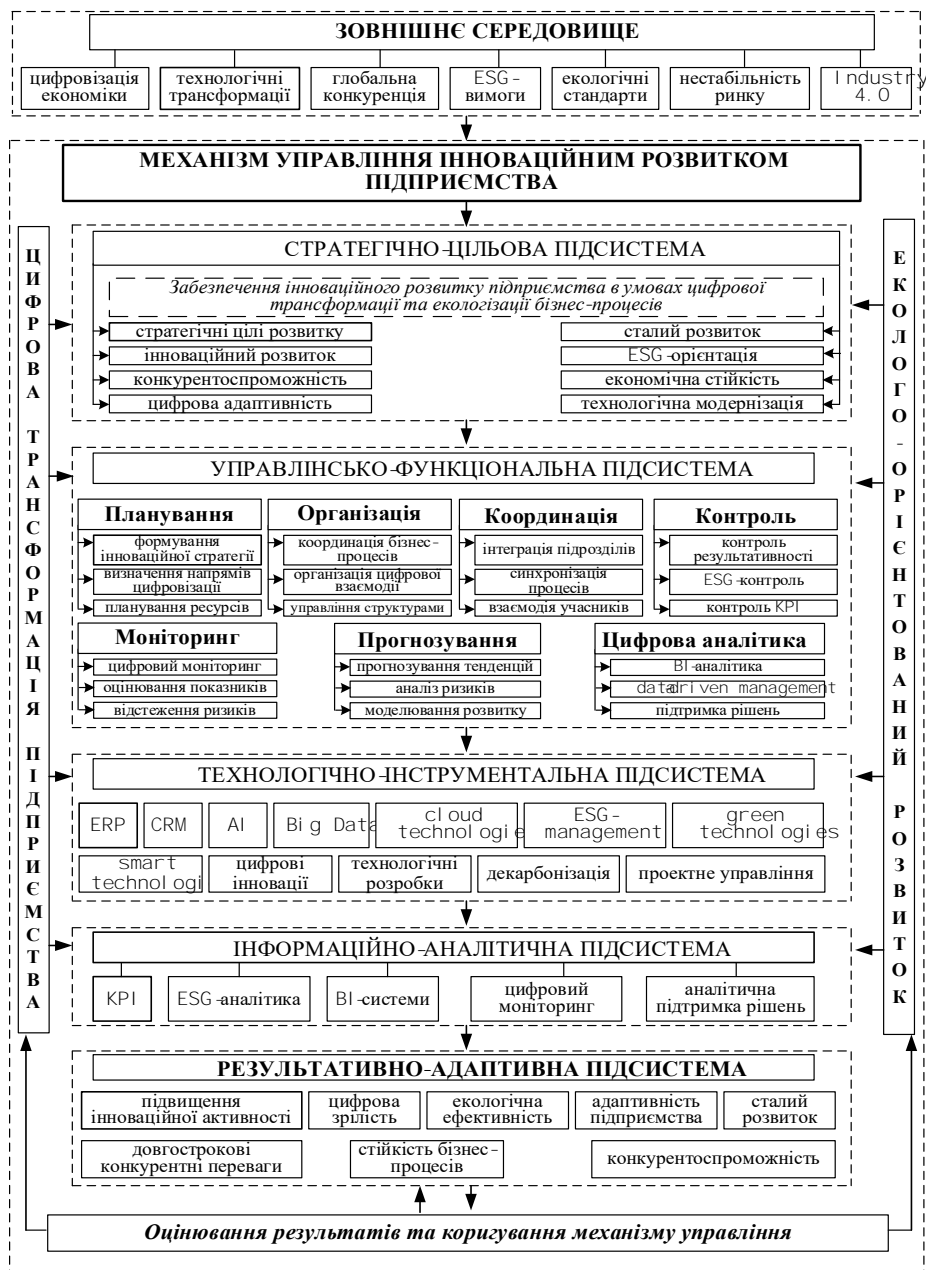

Рис. 2. Механізм управління інноваційним розвитком підприємства в умовах цифрової трансформації та екологізації бізнес-процесів

Представлений на рис. 2 структурно-функціональний механізм управління інноваційним розвитком підприємства відображає взаємодію

стратегічних, управлінських, технологічних, інформаційно-аналітичних і результативних складових у системі забезпечення розвитку підприємства в умовах цифрової трансформації та екологізації бізнес-процесів.

Запропонований механізм ґрунтується на поєднанні цифрових технологій, ESG-орієнтації, інноваційних інструментів та сучасних підходів до управління, що сприяє підвищенню ефективності бізнес-процесів, гнучкості підприємства та його конкурентних позицій. Важливе значення у структурі механізму мають інформаційно-аналітична підсистема та цифрова аналітика, які забезпечують підтримку управлінських рішень, моніторинг показників діяльності й оцінювання результативності інноваційного розвитку.

Механізм має адаптивний характер і передбачає постійне оцінювання результатів функціонування підприємства з подальшим коригуванням управлінських рішень відповідно до змін цифрового та екологічного середовища. Реалізація запропонованого підходу створює передумови для досягнення цифрової зрілості, підвищення екологічної ефективності, забезпечення сталого розвитку та формування довгострокових конкурентних переваг підприємства.

Висновки. Отже, цифрова трансформація та екологізація бізнес-процесів формують нові умови управління інноваційним розвитком підприємств і зумовлюють необхідність переходу до інтегрованих підходів управління. Встановлено, що сучасний інноваційний розвиток підприємства передбачає поєднання цифрових технологій, екологічних принципів та сучасних управлінських інструментів у єдиній системі забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку.

У результаті дослідження запропоновано структурно-функціональний механізм управління інноваційним розвитком підприємства, який, на відміну від традиційних підходів, базується на інтеграції цифрових, екологічних та аналітичних компонентів управління.

1. Porter M. E. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York : Free Press, 1980. 396 p.
2. *The Fourth Industrial Revolution* by Klaus Schwab. Geneva : World Economic Forum, 2016. 192 p.
3. World Economic Forum. *Digital Transformation: Powering the Great Reset*. Geneva : World Economic Forum, 2020. 104 p.
4. Долінський Л. Б. Управління ефективністю та ризиком підприємницької діяльності в умовах цифрової трансформації економіки. *Цифрова трансформація промислового менеджменту: теорія і практика*. 2023. С. 597–632. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-319-7-11>
5. Gomes da Silva F. J., Gouveia R. M. Practices on Cleaner Production and Sustainability. In: *Cleaner Production*. Cham : Springer, 2019. P. 247–280. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-23165-1_7
6. Мурзабулатова О., Легеца О., Толмачов Д. Теоретичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємства. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-137>
7. Verhoef P. C., Broekhuizen T., Bart Y., Bhattacharya A., Dong J. Q., Fabian N., Haenlein M. Digital Transformation: A Multidisciplinary Reflection and Research Agenda. *Journal of Business Research*. 2021. Vol. 122. P. 889–901. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.09.022>
8. Gilchrist A. *Industry 4.0: The Industrial Internet of Things*. New York : Apress, 2016. 250 p. URL: <https://doi.org/10.1007/978-1-4842-2047-4>
9. Кудрявцева О. В. Особливості інтеграції ESG-підходів у систему корпоративного управління підприємств. *Економіка транспортного комплексу*. 2025. № 45. DOI: <https://doi.org/10.30977/ETK.2225-2304.2025.46.140>

10. Чобіток В., Гавриш О. Цифрові технології як основні інструменти трансформації бізнесу в умовах глобалізації. MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS. 2025. № 1. С. 281–287. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-37>

11. Чобіток В., Шабанов Р. М. о. Теоретико-методичні аспекти формування системи оцінки стратегічного управління інноваційно-екологічним підприємництвом. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 346(5), 2025, С. 119-126. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-17>

12. Морозова О. О. Науково-практичний підхід до організаційно-економічного механізму управління людським капіталом на підприємствах торгівлі. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2025. № 3(1). С. 228–236. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/download/1907/1948>

1. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York : Free Press, 1980. 396 p.

2. The Fourth Industrial Revolution by Klaus Schwab. Geneva : World Economic Forum, 2016. 192 p.

3. World Economic Forum. Digital Transformation: Powering the Great Reset. Geneva : World Economic Forum, 2020. 104 p.

4. Dolinskyi L. B. Upravlinnia efektyvnistiu ta ryzykom pidpryiemnytskoi diialnosti v umovakh tsyfrovoyi transformatsii ekonomiky. Tsyfrova transformatsiia promyslovoho menedzhmentu: teoriia i praktyka. 2023. S. 597–632. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-319-7-11>

5. Gomes da Silva F. J., Gouveia R. M. Practices on Cleaner Production and Sustainability. In: Cleaner Production. Cham : Springer, 2019. P. 247–280. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-23165-1_7

6. Murzabulatova O., Leheza O., Tolmachov D. Teoretychni aspekty upravlinnia innovatsiynym rozvytkom pidpryiemstva. Ekonomika ta suspilstvo. 2025. № 71. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-137>

7. Verhoef P. C., Broekhuizen T., Bart Y., Bhattacharya A., Dong J. Q., Fabian N., Haenlein M. Digital Transformation: A Multidisciplinary Reflection and Research Agenda. Journal of Business Research. 2021. Vol. 122. P. 889–901. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.09.022>

8. Gilchrist A. Industry 4.0: The Industrial Internet of Things. New York : Apress, 2016. 250 p. URL: <https://doi.org/10.1007/978-1-4842-2047-4>

9. Kudriavtseva O. V. Osoblyvosti intehtatsii ESG-pidkhdov u systemu korporatyvnoho upravlinnia pidpryiemstv. Ekonomika transportnoho kompleksu. 2025. № 45. DOI: <https://doi.org/10.30977/ETK.2225-2304.2025.46.140>

10. Chobitok V., Havrysh O. Tsyfrovii tekhnolohii yak osnovni instrumenty transformatsii biznesu v umovakh hlobalizatsii. Modeling the Development of the Economic Systems. 2025. № 1. S. 281–287. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-37>

11. Chobitok V., Shabanov R. M. о. Teoretyko-metodychni aspekty formuvannia systemy otsinky stratehichnoho upravlinnia innovatsiino-ekolohichnym pidpryiemnytsvom. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 346(5), 2025, S. 119-126. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-346-5-17>

12. Morozova O. O. Naukovo-praktychnyi pidkhdid do orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia liudskym kapitalom na pidpryiemstvakh torhivli. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky. 2025. № 3(1). S. 228–236. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/download/1907/1948>